

Regelrådet är ett särskilt beslutsorgan inom Tillväxtverket vars ledamöter utses av regeringen. Regelrådet ansvarar för sina egna beslut. Regelrådets uppgifter är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag.

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över Stöd och hjälp till vuxna vid ställningstaganden till vård, omsorg och forskning (SOU 2015:80)

Regelrådets ställningstagande

Regelrådet finner att konsekvensutredningen inte uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Innehållet i förslaget

Inledningsvis ska noteras att förslagets utgångspunkt är att ett institut om framtidsfullmakter kommer att införas i svensk rätt genom Ds 2014:16 Framtidsfullmakter. Det nu remitterade förslaget avser vidare att verka i samklang med de redan idag existerande reglerna om god man och förvaltarskap.

Det föreslås en ny lag om stöd och hjälp till vuxna vid ställningstaganden till hälso- och sjukvård och omsorg. Det föreslås vidare förändringar i ett stort antal lagar som finns idag samt i lagen om framtidsfullmakter och om behörighet i vissa fall för anhöriga, som föreslagits i en annan remiss. De föreslagna förändringarna innebär att personer som har fyllt 18 år men som saknar möjlighet att ta ställning i vissa frågor ska kunna företrädas. Företrädaren föreslås i första hand vara en person med framtidsfullmakt, och i andra hand närstående. Företrädaren ska rådfrågas i enskilda fall då rådgivaren bedömer att personen "uppenbarligen" inte har förmåga att förstå, överväga alternativ, ta ställning till eller visa sin inställning i en fråga.

Skälen för Regelrådets ställningstagande

Syftet med förslaget

I konsekvensutredningen anges det att respekten för varje människas integritet och självbestämmande är viktiga i samband med vård, omsorg och forskning. På grund av detta förutsätts ofta samtycke i de regleringar som finns på området. Det anges att det finns personer som saknar möjlighet att fullt ut utöva självbestämmande. Det anges att denna diskrepans mellan behov och möjlighet att samtycka till vård löses på olika sätt på olika vårdinrättningar, och att det inte kan antas ske i enlighet med tydligt lagstöd i samtliga fall. Det anges vidare råda stor osäkerhet om hur dessa situationer ska lösas inom vården. Inom forskningen anges problemet vara att viss angelägen forskning som skulle kunna användas till att förebygga, behandla och lindra sjukdom och ohälsa hos personer med vissa tillstånd inte kan genomföras på grund av det bristande regelverket. Förslaget avser att komma tillrätta med dessa problem.

Regelrådet finner att redovisningen av syftet med förslaget är godtagbar.

Alternativa lösningar och effekter av om ingen reglering kommer till stånd

I konsekvensutredningen anges det att en alternativ lösning är att skapa en omfattande och detaljerad reglering på området. Det anges att en sådan reglering skulle bli kostsam, byråkratisk och omständlig. Vad gäller effekter av om ingen reglering kommer till stånd förs det i konsekvensutredningen ett liknande resonemang som under redovisningen av syftet med förslaget, vilket i detta fall bedöms vara tillräckligt.

Regelrådet finner att redovisningen av alternativa lösningar och effekter av om ingen reglering kommer till stånd är godtagbar.

Förslagets överensstämmelse med EU-rätten

I konsekvensutredningen anges det att utredningen har beaktat de konventioner och andra internationella dokument som finns på området.

Enligt Regelrådets mening hade det varit önskvärt om förslagsställaren hade redovisat eventuella överväganden som har gjorts vad gäller EU-rätten. Regelrådet har dock inte kunnat identifiera några delar av förslaget som inte står i överensstämmelse med EU-rätten.

Regelrådet finner att redovisningen av förslagets överensstämmelse med EU-rätten är godtagbar.

Särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser

I konsekvensutredningen anges det att förändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2018. Förslagsställaren redogör för ett antal olika faktorer som påverkat bedömningen. Vad gäller behov av speciella informationsinsatser så anges det att det till Socialstyrelsen bör uppdras att genomföra dels ett samlat vägledningsdokument till stöd för tillämpningen inom vård, omsorg och forskning dels en webbaserad utbildning för enskilda, företrädare samt verksamheter och dess personal.

Regelrådet finner att redovisningen av särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser är godtagbar.

Berörda företag utifrån antal, storlek och bransch

Det saknas en separat redovisning av berörda företag utifrån antal, storlek och bransch.

Enligt Regelrådets mening framgår det av remissen som helhet vilka branscher som berörs.

Regelrådet finner att redovisningen av berörda företag utifrån antal och storlek är bristfällig men att redovisningen utifrån bransch är godtagbar.

Påverkan på berörda företags kostnader, tidsåtgång och verksamhet

I konsekvensutredningen anges det att förslaget kan ge upphov till visst administrativt merarbete och därmed kostnader. Detta då företagen måste informera enskilda, framtidsfullmäktiga och närstående om reglerna samt sätta sig i kontakt med den enskildes företrädare. Det anges vidare vara svårt att bedöma förslagets effekter eftersom det inte finns någon kartläggning över vilka principer och överväganden som ligger till grund för olika verksamheters hantering av beslutssituationer som involverar personer som saknar beslutsförmåga. En sådan kartläggning försvåras av att det saknas anledning att tro att

liknande lösningar används inom olika vårdsspecialiteter, eller att bedömningarna görs på liknande sätt inom olika forskningsgrenar eller av olika forskargrupper. Det anges att kostnader kommer att uppstå till följd av att nya rutiner behöver införas samt till följd av dokumentation och motivering av besluten. Det föreslås att besluten ska fattas av en legitimerad läkare eller, i vissa fall, av en legitimerad tandläkare. Inom forskning och hantering av vävnadsprover anges det att beslutet ska fattas av forskningshuvudmannen respektive huvudmannen för en biobank. Kostnaderna anges dock begränsas av att beslut om att tillfråga ställföreträdare endast ska fattas i uppenbara fall. Vidare kommer det föreslagna institutet att existera vid sidan av instituten om god man och förvaltare varför det torde användas när det är den mest lämpliga och effektiva lösningen.

Enligt Regelrådets mening har förslagsställaren beskrivit många av de faktorer som kan komma att påverka företagets kostnader. Det saknas dock helt kvantifieringar i tid eller pengar både vad gäller vilka kostnader enskilda moment kan ge upphov till och hur ofta dessa moment kan uppstå. Regelrådet har förståelse för att det kan vara svårt att exakt beräkna kostnaderna av ett förslag som detta, då de olika aktörerna som påverkas antagligen har olika organisatoriska utgångspunkter och erfarenheter. Regelrådet anser dock att förslagsställaren i vart fall borde ha uppskattat vilken tidsåtgång förslaget medför utifrån ett nolläge, det vill säga utifrån antagandet att företagen saknar rutiner och organisation som kan underlätta genomförandet av regelverket. Framförallt saknas det enligt Regelrådets mening information om förslagets effekter för företag som bedriver forskningsverksamhet. Avsaknaden av nämnda redogörelser gör att Regelrådet inte kan bedöma förslagets påverkan på berörda företags kostnader, tidsåtgång och verksamhet.

Regelrådet finner att redovisningen av påverkan på berörda företags kostnader, tidsåtgång och verksamhet är bristfällig.

Påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag

I konsekvensutredningen anges det att kostnaderna för verksamheterna till stor del beror på hur välutvecklade deras rutiner på området är och hur ofta de behandlar de relevanta frågeställningarna. Det saknas i övrigt information om eventuell påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag.

I avsaknad av kvantifieringar av kostnaderna och ett angivande av hur dessa kan skilja sig åt mellan aktörerna anser Regelrådet att det inte går att bedöma förslagets påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag.

Regelrådet finner att redovisningen av påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag är bristfällig.

Regleringens påverkan på företagen i andra avseenden

Förslagsställaren redogör inte för någon övrig relevant påverkan på företagen.

Regelrådet har inte kunnat identifiera någon påverkan på företagen i andra avseenden.

Regelrådet finner att redovisningen av regleringens påverkan på företagen i andra avseenden är godtagbar.

Särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning

I konsekvensutredningen anges det att omställningen till den nya lagstiftningen kan bli mer kostsam relativt sett för de mindre företagen då de inte kan slå ut kostnaden på samma sätt som en större verksamhet.

Regelrådet finner att redovisningen av särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning är godtagbar.

Sammantagen bedömning

Enligt Regelrådet redovisas många av de faktorer som kan ge upphov till kostnader i konsekvensutredningen. Det saknas dock redogörelser eller uppskattningar över de berörda företagens antal och storlek samt kvantifieringar av de kostnader som dessa kan få. I och med att denna information saknas anser Regelrådet att det inte går att bedöma förslagets effekter för företagen.

Regelrådet finner därför att konsekvensutredningen inte uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Regelrådet behandlade ärendet vid sammanträde den 16 mars 2016.

I beslutet deltog Pernilla Lundqvist, ordförande, Samuel Engblom, Claes Norberg, Yvonne von Friedrichs och Lennart Renbjer.

Ärendet föredrogs av Nils Edvall.

Pernilla Lundqvist
Ordförande

Nils Edvall
Föredragande